

DOM JUAN

DE MOLIÈRE

LA COMEDIE - FRANÇAISE

Molière per Ch. A. Coypel

DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ha tingut molt d'interès a facilitar el contacte entre una institució teatral tan prestigiosa com és la Comédie Française amb el nostre públic. Raons de proximitat cultural, de bon veïnatge i, en resum, de vocació universal de la nostra cultura en són l'argument de pes. Esperem de prosseguir altres anys dintre d'aquesta línia oferint l'actuació de companyies d'altres països igualment prestigiades, així com de seguir col·laborant amb les iniciatives d'altres institucions del país quan és proposen el mateix objectiu de fer bon teatre.

No vull silenciar, però, un fet que ens omple de satisfacció i que ja ha estat copsat pels que segueixen i estimen el teatre: que un actor català hagi arribat al capdamunt de la Comédie.

Sabem que aquestes tres representacions –l'únic nombre possible dintre les dades possibles– que hauran quedat curtes vista la demanda suscitada i a les que hem mirat de donar tota la irradiació que hem pogut, posseiran l'interès i l'alta qualitat que l'espectació creada els ha assegurat per endavant.

Max Cahner
Conseller de Cultura
de la Generalitat de Catalunya

DOM JUAN

Comèdia en 5 actes, en prosa, de MOLIÈRE.

Decorats, vestuari i direcció de Jean-Luc BOUTTE amb la col·laboració de Philippe KERBRAT.

Música de Dominique PROBST.

amb:

François CHAUMETTE	Dom Louis
Jean-Luc BOUTTE	Le Pauvre
Catherine SALVIAT	Mathurine
Patrice KERBRAT	Sganarelle
Catherine FERRAN	Elvire
Gérard GIROUDON	Pierrot
Yves GASC	Monsieur Dimanche
Christine MURILLO	Charlotte
Richard FONTANA	Dom Alonse
MARCO-BEHAR	La Ramée
Joël DEMARTY	Dom Carlos
José-María FLOTATS	Dom Juan
Philippe Catoire	Gusman

Christian Bouchain	Ragotin
Laurent Lévy	La Violette

LACRYMOSA interpretat pel cor de nens de la Maîtrise de Radio-France dirigit per M. Jacques Jouineau.

RESUM ARGUMENTAL

ACTE I

Una vegada sadollada la seva passió, Don Juan ha avorrit Donya Elvira, a qui ell mateix havia arrencat del convent. Ha abandonat, sense dir res, la seva jove esposa. Gusman, escuder d'Elvira, ha sortit per cercar-lo i s'assabenta, a través de Sganarelle, de qui és aquest home que es casa a tort i a dret, aquest «pervers», aquest «heretge», sota el poder del qual ha caigut la seva mestressa. La mateixa Elvira es presenta per prevenir Don Juan del càstig del Cef i de la seva còlera de dona ultratjada. Però Don Juan viu lliurat en cos i ànima a la seva nova persecució, i només pensa en els mitjans per raptar, durant una sortida en barca, la noia que ha despatat en ell una gran «emoció» per la manera com estima el seu promès.

ACTE II

La sortida en barca no ha anat tal com s'havia previst. Don Juan i Sganarelle han naufragat i, si han salvat la vida, ha estat gràcies a l'ajut d'un jove pagès, en Perot, i d'un seu company, en Lucas. Perot conta

l'aventura a Carlota, la seva «promesa», que sent més curiositat per conèixer el senyor ben plantat que han rescatat, que per escoltar les tendreses del seu enamorat. Don Juan oblida la desgràcia ocorreguda tan bon punt veu la graciosa pagesa, Maturina. Poc després troba Carlota i es dedica, també, a enlluernar-la. Quan Perot s'interposa entre el seductor i una Carlota massa disposada a escoltar-lo, Don Juan el bufeteja; i ara, pres entre Carlota i Maturina, es diverteix enganyant-les, sota la mirada de Sganarelle que intenta prevenir les dues joves pageses. La Rammée arriba per advertir Don Juan que uns homes armats el cerquen.

ACTE III

Don Juan i Sganarelle, disfressat de metge, s'amaguen dins el bosc. Mentre que Don Juan es burla de la medicina, Sganarelle hi creu, com també creu en el Cel, en l'Infern, i en els fantasmes. Don Juan no creu en res, sinó que «dos i dos són quatre». Apareix un pobre que Don Juan, tot prometent-li un lluí, intenta –vanament– de fer blasfemar. Però, després, s'apressa, coratjós, a defensar un desconegut que ha estat atacat per uns lladres. Es tracta de Don Carlos, que està perseguint, sense conèixer-lo, el marit infidel d'Elvira, la seva germana. Per gratitud cavalleresca, i sabent que és ell, protegeix Don Juan del seu propi germà, Don Alonso, i li concedeix un dia per reparar l'ofensa comesa contra Elvira. En el bosc, Don Juan reconeix la tomba d'un Comanador que havia matat feia temps i encarrega Sganarelle que el convidi a sopar. L'estàtua del Comanador, davant d'un Sganarelle esgarriat, assenteix movent el cap.

ACTE IV

Don Juan, que ha tornat a casa, es disposa a sopar. Despatxa el seu creditor, Senyor Diumenge, i després rep la visita del seu pare que ha vingut a retreure-li, amb gran dolor, el seu comportament indigne d'un gentilhome. Donya Elvira, també s'hi presenta. La seva ànima s'ha alliberat de l'amor terrenal que professava al seu marit i li suplica que es penedeixi car les ofenses que ha comès han esgotat la misericòrdia del Cel i un càstig terrible s'està preparant. Quan Don Juan comença a sopar amb Sganarelle, l'estàtua del Comanador entra a la sala, s'apropa a la taula i convida Don Juan a sopar l'endemà. Don Juan accepta; hi anirà acompanyat només de Sganarelle.

ACTE V

Don Juan assegura a Don Luis que s'ha convertit a la virtut. Però una vegada el seu pare se n'ha anat, confia a Sganarelle que a partir d'aquell moment, farà el paper d'home de bé, ja que «la professió d'hipòcrita comporta uns meravellosos avantatges». En nom del Cel refusa de tornar amb Elvira; és per respecte al Cel que declinarà el duel d'honor reclamat per Don Carlos... Sganarelle s'indigna davant aquest sùmmum d'abominació i veu com el seu amo va dret cap a la damnació. Apareix un espectre per conjurar Don Juan per darrera vegada a penedir-se immediatament, altrament la condemna està decidida.

Don Juan intenta de defensar-se amb l'espasa. Aleshores apareix l'estàtua del Comanador per conduir-lo al destí promès i el cos de Don Juan esdevé una brasa ardent.

Sganarelle roman tot sol, reclamant inútilment les pagues que li deuen.

DOM JUAN

Molière, és clar, manlleua l'argument del seu *Dom Juan* a la tradició, aleshores ja un xic llarga, que arrenca de l'obra de Tirso de Molina. A França mateix ell no és pas el primer a utilitzar-lo. La novetat que aporta al tractament del tema és, amb una manipulació desimbolta de l'al·lisonament piadós, la personalitat que atorga al protagonista. El seu Don Joan és un estrany seductor en el qual difícilment veuríem un ésser desbordant de sexualitat. Posat a seduir, es casa a tort i a dret, com si l'interessés de jugar amb el sacrilegi. No es troba oposat a Déu perquè li agradin desordenadament les dones, sinó que la seva activitat de seductor és una de les seves maneres de manifestar-se ateu. El seu lineal esforç d'independència té –en un personatge de debò vivent, amb tot el gruix d'inexpressada i d'inexhaurible intimitat– una bellesa tràgica, en aquesta comèdia on les ruptures de to afectiu són un element del ritme de composició.

D'altra banda *Dom Juan* és una obra excepcional dins la producció de l'autor. Sense cap respecte per a les exigències habitualment imposades al teatre del seu temps, Molière hi construeix, dins una gran llibertat de composició, una comèdia en la qual els episodis s'arreglaren damunt el fil conductor, vigorosament afirmat, de la relació entre Don Joan i Sganarelle. El resultat impressiona per la justesa del ritme: a despit de l'abundor d'incidents i de discursos, és una obra ràpida, gairebé despullada, brillant.

Dom Juan també és un Molière excepcional per la mena d'oblit en què ha estat tingut. En vida de l'autor només se'n feren quinze representacions: l'obra havia topat amb massa hostilitat. Després, durant més de dos segles, les coses no van pas canviar gaire.

I això àdhuc a la Comédie Française, tan devota de l'obra de Molière i en els registres de la qual *Tartuffe*, una altra comèdia amb problemes, figura com el títol més representat. Fins que recentment –és de justícia esmentar els muntatges ara ja històrics de Louis Jouvet i de Jean Vilar– hom n'ha descobert la gràcia narrativa i l'empenta quasi lírica en una modernitat engrescadora.

J. S.

MOLIÈRE

Jean-Baptiste Poquelin (1622-1673), home de teatre, va fer famós el pseudònim Molière. Els francesos s'han avesat a veure-hi un dels esperits més altament representatius del seu poble i tothom amb ells un dels grans clàssics de la comèdia. Amb una preocupació constant per l'eficàcia dels espectacles que oferia al públic, va escriure una gamma d'obres que va des de farses en les quals, amb vivesa popular, dóna continuïtat a la tradició medieval (*Le médecin malgré lui* per exemple) fins a paradigmes d'alta comèdia, com *Le Misanthrope*, en els quals, bé que l'ús que ell fa dels recursos còmics sigui sempre mestrívol, sovint es trasllueix un fons de pessimisme. Sol defensar-hi els valors positius d'una moral burgesa –honradesa, tolerància, seny...– mostrant com un vici o una mania posa en perill la vida satisfactòria d'una família sana, amb molt més interès per la veritat dels personatges que per la versemblança de la intriga i del desenllaç. De fet, l'aspecte clarament forçat d'algun desenllaç és la seva

manera de fer sarcàsticament l'ullet a l'espectador perquè s'adoni que la lògica dels personatges i dels fets hauria de prendre un camí molt menys feliç.

De l'èxit de Molière, en tenim en català un bon testimoniatge en l'abundor de traduccions que van des de les setcentesques rosselloneses i menorquines fins a les de Joan Oliver i a les adaptacions de Josep M. de Sagarra. Al seu temps i al seu país va ésser gran: en col·laboració i en rivalitat amb Lulli fou el gran proveïdor de divertiments de Versalles, a despit de la seva inclinació a burlar-se dels «marquesets».

Tanmateix el seu costat inconformista, el d'un home que certament havia tingut contacte amb els qui al seu temps practicaven i preconitzaven el «lliure pensament», i que potser de cap manera no hauria pogut expressar que no molestés el rigor del seu temps, el va dur, amb *Le Tartuffe* i també *Dom Juan*, a molt serioses topades de les quals el favor reial no li esborrà del tot l'amarguesa.

J. S.

LA COMÉDIE FRANÇAISE

Aquesta institució té més de tres-cents anys: va néixer el 1680 quan una ordre de Lluís XIV força les companyies teatrals de l'Hôtel Guénégaud –els antics companys de Molière– i de l'hôtel de Bourgogne a fondre's en una de sola, que fóra l'única autoritzada a París, organitzada sota una forma de societat cooperativa i protegida i ensems controlada pel Rei. D'aleshores ençà cada moment de la història de França hi ha tingut ressò i ha aportat retocs –només retocs– a la seva organització.

Avui té la seu a la sala Richelieu, contruïda a la darrereria del segle XVIII, però utilitza també teatres annexos, el primer dels quals és l'Odéon –que en altres èpoques n'havia estat la sala principal–.

La companyia és formada per tres categories d'actors: els *sociétaires* (una quarantena) membres de ple dret de la societat que és la Comédie, els *pensionnaires* o actors amb sou (una trentena), i alumnes que hi fan pràctiques. La tutela de l'Estat hi és exercida pel Ministeri de Cultura, que la subvenciona i en nomena l'administrador.

Les obres de Molière, Corneille i Racine han estat sempre la base del repertori de la Comédie-Française bé que, mentre el monopoli no fou abolit del tot, la Comédie estrenés obres noves, des de Lessage fins a Beaumarchais passant per Voltaire. Un decret napoleònic signat a Moscou, fa, del manteniment i de l'enriquiment d'aquest repertori, un deure estatutari. La tria d'una obra per a la sala Richelieu –decidida per un comitè de lectura presidit per l'administrador i que comprèn, a més del degà dels actors, sis altres *sociétaires* i quatre personalitats culturals nomenades pel Ministeri– constitueix tota una consagració de l'autor. Als programes dels darrers anys és visible una obertura als autors contemporanis i a les adaptacions modernes de teatre estranger.

Per la cura i la devoció que esmerça a mantenir vivent –vivent, i no precisament immutable– el ric patrimoni al servei del qual ha estat posada, amb aportacions com ho és el muntatge d'un Molière fins fa ben poc insòlit, la Comédie-Française continua essent un punt de referència vàlid i àdhuc indefugible per a tot el teatre conscientment cultural.

Jordi Sarsanedas

GRAN TEATRE DEL LICEU

DINS LA TEMPORADA TEATRAL 1982/1983 DEL

CENTRE DRAMÀTIC
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

En motiu d'aquestes representacions, el Centre Dramàtic ha editat el text de *Dom Juan* de Molière en la traducció d'Alfons Maseras (número 2 de la col·lecció «Els textos del Centre Dramàtic»), que podeu adquirir al mateix Teatre del Liceu o al centre informatiu del Teatre Romea.

42125